

eDoktorant 4.0

KOMPENDIUM wiedzy doktoranta

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Szkoły doktorskie a studia doktoranckie	4
3. Prawa i obowiązki doktorantów kształcących się w szkole doktorskiej	7
4. Stypendia	11
5. Postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora – nowe zasady	15
6. Postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora – stare zasady	20
7. Programy i konkursy grantowe	21
8. Samorząd doktorantów i organizacje doktoranckie	22
9. Krajowa Reprezentacja Doktorantów	24
10. Rzecznik Praw Doktoranta	26
11. Branżowe i lokalne porozumienia doktorantów	27
12. Rada młodych naukowców	28
13. Tryb eksternistyczny	29
14. Doktorat wdrożeniowy	31
15. Podsumowanie	33

1. Wprowadzenie

Ustawa regulująca obszar szkolnictwa wyższego i nauki z 2018 roku wprowadziła zasadnicze zmiany w kształceniu doktorantów. Studia doktoranckie rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 prowadzi się nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2024 r. Sytuacja ta spowodowała, iż obecnie w Polsce funkcjonują równocześnie dwa modele kształcenia doktorantów. Odróżnić należy sytuację osób kształcących się w szkołach doktorskich oraz uczestników studiów doktoranckich.

Poradnik Doktoranta ma na celu wyjaśnienie najważniejszych aspektów związanych z sytuacją doktorantów w Polsce. Podzielony został na kilka zasadniczych części. Na wstępie wyjaśniona została różnica pomiędzy studiami doktoranckimi a szkołami doktorskimi. Autorzy wskazują na kwestie związane z prawami i obowiązkami doktoranta, a także stypendiami. Szczegółowej analizie poddane zostały zasady postępowania awansu naukowego na stopień doktora.

W poradniku zawarte zostały także informacje dotyczące grantów naukowych, samorządów doktorantów i organizacji doktoranckich, Krajowej Reprezentacji Doktorantów, Rzecznika Praw Doktoranta, porozumień lokalnych i branżowych doktorantów oraz Rady Młodych Naukowców. Zainteresowani znajdą także informacje odnoszące się do trybu eksternistycznego oraz doktoratu wdrożeniowego.

W poradniku uwzględnione zostały zmiany wprowadzone na podstawie ustawy o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela, ustawy o instytutach badawczych, ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw. Podkreślić należy, że część z nich wejdzie w życie od 1 października 2023 r.

Zachęcamy do lektury!

Założyciele portalu eDoktorant

2. Szkoły doktorskie a studia doktoranckie

Szkoły doktorskie

Obecnie kształcenie doktorantów przygotowujące do uzyskania stopnia doktora odbywa się w szkole doktorskiej. Jest to zorganizowana forma kształcenia w co najmniej 2 dyscyplinach. Podmioty uprawnione do prowadzenia szkoły doktorskiej wskazane zostały w art. 198 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Za kształcenie doktorantów nie pobiera się opłat. Kształcenie doktorantów jest prowadzone na podstawie programu kształcenia oraz indywidualnego planu badawczego i trwa od 6 do 8 semestrów. Program kształcenia może przewidywać odbywanie praktyk zawodowych w formie prowadzenia zajęć lub uczestniczenia w ich prowadzeniu, w wymiarze nieprzekraczającym 60 godzin dydaktycznych rocznie.

Organizację kształcenia w zakresie nieuregulowanym w ustawie określa regulamin szkoły doktorskiej. Regulamin uchwała senat albo rada naukowa co najmniej na 5 miesięcy przed rozpoczęciem roku akademickiego. Regulamin szkoły doktorskiej określa organizację kształcenia w zakresie nieuregulowanym w ustawie, w szczególności: 1) sposób wyznaczania i zmiany promotora, promotorów lub promotora pomocniczego, 2) sposób dokumentowania przebiegu kształcenia, 3) sposób przeprowadzania oceny śródkresowej, 4) warunki przedłużania terminu złożenia rozprawy doktorskiej.

Obecna ustawa regulująca obszar szkolnictwa wyższego i nauki nie określa trybów (stacjonarne i niestacjonarne) kształcenia doktorantów. Aktualnie kształcenie odbywa się w szkołach doktorskich i jest bezpłatne.

INDYWIDUALNY PLAN BADAWCZY I OCENA ŚRÓDKRESOWA

Ustawa z 2018 roku wprowadziła obowiązek przygotowywania indywidualnego planu badawczego oraz nowość w postaci oceny śródkresowej.

Indywidualny plan badawczy opracowuje doktorant w uzgodnieniu z promotorem lub promotorami. Zgodnie z ustawą regulującą obszar szkolnictwa wyższego i nauki zawiera on w szczególności harmonogram przygotowania rozprawy doktorskiej. Pozostałe elementy indywidualnego planu badawczego zależą od danego podmiotu prowadzącego szkołę doktorską. Bardzo często doktoranci korzystają z opracowanego w danym podmiocie wzoru, który muszą uzupełnić.

Przepisy prawa powszechnie obowiązującego nie odnoszą się do kwestii ewentualnej zmiany indywidualnego planu badawczego w toku edukacji. W związku z tym należy przeanalizować regulamin danej szkoły doktorskiej. Co do zasady w regulaminach znajdują się przepisy umożliwiające zmianę indywidualnego planu badawczego. Jest to z pewnością korzystne rozwiązanie, które powinno być implementowane we wszystkich jednostkach prowadzących szkołę doktorską.

Realizacja planu podlega ocenie śródkresowej w połowie okresu kształcenia określonego w programie kształcenia, a w przypadku kształcenia trwającego 6 semestrów – w trakcie czwartego semestru. Ocena ta przeprowadzana jest przez komisję, w skład której wchodzi 3 osoby, w tym co najmniej 1 osoba posiadająca stopień doktora habilitowanego lub tytuł profesora w dyscyplinie, w której przygotowawana jest rozprawa doktorska, zatrudniona poza podmiotem prowadzącym szkołę doktorską. W jej skład nie mogą wchodzić promotor i promotor pomocniczy. Kończy się ona wynikiem pozytywnym albo negatywnym. Dobrą praktyką jest umożliwienie udziału w ocenie przedstawiciela samorządu doktorantów w charakterze obserwatora.

Ustawa nie reguluje kwestii ewentualnego odwołania od negatywnej oceny śródkresowej. W tym zakresie regulaminy szkół doktorskich bardzo często przewidują możliwość wniesienia odwołania lub ustosunkowania się w innym trybie do negatywnego wyniku oceny śródkresowej przed wydaniem decyzji w przedmiocie skreślenia z listy doktorantów. W przypadku braku możliwości

wniesienia zastrzeżeń na tym etapie należy wskazać je po wydaniu decyzji o skreśleniu z listy doktorantów.

Studia doktoranckie

Studia doktoranckie są wygaszane. Doktoranci kontynuują naukę na dotychczasowych zasadach, jednakże studia rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 prowadzi się nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2024 r.

Studia doktoranckie są prowadzone obecnie jako studia stacjonarne lub niestacjonarne, a czas ich trwania wynosi nie krócej niż dwa lata i nie dłużej niż cztery lata. Studia stacjonarne są w całości bezpłatne. Kształcenie na doktoranckich studiach niestacjonarnych może być odpłatne. Organizacja niestacjonarnych studiów doktoranckich zapewnia możliwość odbywania studiów doktoranckich osobom zatrudnionym w ramach stosunku pracy.

Nie ma przeszkód, aby uczestnik studiów doktoranckich wziął udział w rekrutacji do szkoły doktorskiej. Można równocześnie kształcić się na studiach doktoranckich i w szkole doktorskiej.

3. Prawa i obowiązki doktorantów kształcących się w szkole doktorskiej

Pracownicy uczelni, doktoranci i studenci stanowią wspólnotę uczelni. W związku z tym osoby te mają określone prawa i obowiązki.

Doktoranci mają prawo do oceny nauczyciela akademickiego w zakresie wypełniania przez niego obowiązków związanych z kształceniem. W tym celu co najmniej raz w roku uczelnia powinna umożliwić jej dokonanie.

Doktorantowi kształcącemu się w szkole doktorskiej przysługuje prawo do przerw wypoczynkowych w wymiarze nieprzekraczającym 8 tygodni w roku.

Doktorantowi, który uzyskał stopień doktora w wyniku ukończenia szkoły doktorskiej, okres kształcenia w tej szkole, nie dłuższy niż 4 lata, zalicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

Doktorantowi, który nie ukończył kształcenia w szkole doktorskiej z powodu podjęcia zatrudnienia w charakterze nauczyciela akademickiego lub pracownika naukowego lub zaprzestania kształcenia doktorantów w danej dyscyplinie – okres kształcenia w tej szkole, nie dłuższy niż 4 lata, zalicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, o ile uzyskał stopień doktora.

Doktorant może ubiegać się o zakwaterowanie w domu studenckim uczelni lub wyżywienie w stołówce studenckiej uczelni oraz zakwaterowanie małżonka lub dziecka w domu studenckim uczelni na zasadach i w trybie określonym w regulaminie świadczeń dla studentów.

Dziecko doktoranta ma prawo do korzystania z zakładowego żłobka i klubu dziecięcego. Jednostka samorządu terytorialnego może przyznać doktorantom ulgi w opłatach za przejazdy publicznymi środkami komunikacji miejskiej.

Doktoranci do ukończenia 35 roku życia są uprawnieni do ulgi 51% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych.

Doktoranci mają także prawo do innych zniżek. Ustawowa zniżka przysługuje m.in. na wstęp do muzeów państwowych. Wiele instytucji i organizacji przygotowuje specjalne oferty dla doktorantów, z których warto skorzystać.

Doktoranci mają również prawo zrzeszania się w organizacjach doktorantów.

Pracownikowi niebędącemu nauczycielem akademickim lub pracownikiem naukowym przysługuje urlop na przygotowanie rozprawy doktorskiej lub na przygotowanie się do obrony rozprawy doktorskiej. Urlop ten udzielany jest na wniosek, w terminie uzgodnionym z pracodawcą. Jego wymiar to 28 dni, które w rozumieniu odrębnych przepisów są dla tego pracownika dniami pracy. Ponadto taki pracownik ma prawo do zwolnienia od pracy na obronę rozprawy doktorskiej. Jest ono udzielane również na jego wniosek. Za okres urlopu oraz zwolnienia od pracy pracownikowi przysługuje wynagrodzenie ustalane jak za urlop wypoczynkowy. Nie ma konieczności, aby cały urlop na przygotowanie rozprawy doktorskiej lub na przygotowanie się do obrony rozprawy doktorskiej wykorzystać jednorazowo. Można go wykorzystać w kilku częściach. Uzależnione jest to od preferencji i indywidualnej sytuacji danej osoby.

Do obowiązków doktoranta w szkole doktorskiej należy m.in. realizowanie programu kształcenia oraz indywidualnego planu badawczego, złożenie rozprawy doktorskiej w terminie określonym w indywidualnym planie badawczym oraz odbywanie praktyk zawodowych w formie prowadzenia zajęć lub uczestniczenia w ich prowadzeniu, o ile zostały one przewidziane w programie kształcenia.

Doktoranci podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie przepisów obowiązujących w danym podmiocie prowadzącym szkołę

doktorską oraz za czyn uchybiający godności doktoranta. Przepisy dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów, wskazane w ustawie regulującej obszar szkolnictwa wyższego i nauki, stosuje się odpowiednio.

Doktoranta skreśla się listy doktorantów w przypadkach wskazanych w ustawie, do których należą:

- 1) negatywny wynik oceny śródkresowej,
- 2) niezłożenia rozprawy doktorskiej w terminie określonym w indywidualnym planie badawczym,
- 3) rezygnacji z kształcenia,
- 4) niepodjęcia kształcenia,
- 5) naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 200 ust. 7,
- 6) ukarania karą dyscyplinarną wydalenia ze szkoły doktorskiej.

W postępowaniu w sprawie skreślenia doktoranta z listy doktorantów, w przypadkach, o których mowa w pkt 5, wzywa się doktoranta do złożenia, w terminie nie krótszym niż 30 dni od dnia doręczenia wezwania, rezygnacji z kształcenia w innej szkole doktorskiej. Przepisy te uwzględniają zmiany, które wejdą w życie 1 października 2023 r.

Ponadto Doktorant może zostać skreślony z listy doktorantów w przypadku:

- 1) niezadowalającego postępu w przygotowaniu rozprawy doktorskiej,
- 2) niewywiązywania się z obowiązków, do których należy postępowanie zgodnie z regulaminem szkoły doktorskiej oraz realizacja programu kształcenia i indywidualnego planu badawczego.

Podkreślić należy, że od 1 października 2023 r. zniesiony zostanie zakaz zatrudnienia doktorantów kształcących się w szkołach doktorskich w charakterze nauczyciela akademickiego lub pracownika naukowego.

Od 1 października 2023 r. zmieni się także treści artykułu 209 ust. 1a Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W związku z nowym brzmieniem przepisu

- stypendium doktoranckie nie przysługuje doktorantowi, którego kształcenie w szkole doktorskiej wiąże się z obowiązkiem zatrudnienia w podmiocie prowadzącym szkołę doktorską: 1) na podstawie umowy o pracę; 2) z wynagrodzeniem, którego wysokość przekracza wysokość wynagrodzenia profesora.

W przypadku zaprzestania kształcenia doktorantów w danej dyscyplinie, podmiot prowadzący szkołę doktorską zapewnia doktorantom przygotowującym w tej dyscyplinie rozprawę doktorską możliwość kontynuowania kształcenia w innej szkole doktorskiej w tej dyscyplinie. Przeniesienie doktoranta ze szkoły doktorskiej, w której zaprzestano kształcenia w danej dyscyplinie, do innej szkoły doktorskiej odbywa się za jego zgodą.

W przypadku braku szkoły doktorskiej prowadzącej kształcenie w danej dyscyplinie lub niezyskania zgody na przeniesienie, podmiot prowadzący szkołę doktorską, w której zaprzestano kształcenia, pokrywa osobom, które utraciły możliwość ukończenia kształcenia, koszty postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w trybie eksternistycznym.

W przypadku likwidacji uczelni publicznej likwidator powinien zapewnić doktorantom możliwość kontynuowania kształcenia.

4. Stypendia

Szkoły doktorskie

Doktoranci kształcący się w szkołach doktorskich otrzymują stypendium doktoranckie. Stypendium przyznawane jest osobom, które nie posiadają stopnia doktora. Łączny okres otrzymywania stypendium doktoranckiego w szkołach doktorskich nie może przekroczyć 4 lat. Wskazać należy jednak, iż do tego okresu nie wlicza się okresu zawieszenia kształcenia. Wysokość stypendium uzależniona jest od kwoty minimalnego miesięcznego wynagrodzenia profesora w uczelni publicznej, określonej odrębnymi przepisami.

Wysokość miesięcznego stypendium doktoranckiego wynosi co najmniej:

- 37% wynagrodzenia profesora – do miesiąca, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa;
- 57% wynagrodzenia profesora – po miesiącu, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa.

Kwota stypendium być ona uzależniona od osiągnięć doktoranta. Jednakże nie może być niższa aniżeli wskazana powyżej.

Doktorant posiadający orzeczenie o niepełnosprawności, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie, o którym mowa w art. 5 oraz art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych otrzymuje zwiększenie stypendium o 30% kwoty minimalnego stypendium doktoranckiego do oceny śródkresowej.

Warto wskazać, iż doktoranci kształcący się w szkołach doktorskich podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom – emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne i objęcie nim następuje na wniosek doktoranta. Osoby te są objęte ubezpieczeniem w okresie otrzymywania stypendium doktoranckiego. Wszyscy doktoranci, zarówno ze szkół

doktorskich, jak i studiów doktoranckich objęci są ubezpieczeniem zdrowotnym, jeżeli nie podlegają temu ubezpieczeniu z innego tytułu. Wyjątkiem są doktoranci, którzy mają inny tytuł do wskazanego ubezpieczenia albo są zgłoszeni do ubezpieczenia zdrowotnego jako członkowie rodziny.

W przypadku złożenia rozprawy doktorskiej w terminie wcześniejszym aniżeli termin ukończenia kształcenia przewidziany w programie kształcenia, doktorant otrzymuje stypendium doktoranckie do dnia, w którym upływa termin ukończenia kształcenia, jednak nie dłużej niż przez 6 miesięcy.

Doktoranci mogą otrzymywać także stypendia od jednostek samorządu terytorialnego oraz osób fizycznych lub osób prawnych niebędących państwowymi ani samorządowymi osobami prawnymi.

Ponadto uczelnia może utworzyć własny fundusz na stypendia za wyniki w nauce dla studentów oraz stypendia naukowe dla pracowników i doktorantów. Doktoranci kształcący się w szkołach doktorskich mogą ubiegać się również o stypendia ministra dla wybitnych młodych naukowców.

Studia doktoranckie

Doktoranci kształcący się na studiach doktoranckich uprawnieni są do otrzymywania świadczeń pomocy materialnej. Do doktorantów stosuje się odpowiednio regulamin świadczeń dla studentów.

Doktoranci kształcący się na studiach doktoranckich mają prawo do:

- stypendium socjalnego,
- stypendium dla osób niepełnosprawnych,
- stypendium rektora,
- zapomogi.

Uczestnicy stacjonarnych studiów doktoranckich rozpoczętych przed rokiem akademickim 2019/2020 mogą otrzymywać także stypendium doktoranckie, w wysokości nie mniejszej niż 60% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego

asystenta. Decyzję o przyznaniu stypendium doktoranckiego, okresie jego pobierania oraz wysokości podejmuje w uczelni rektor, a w instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym oraz międzynarodowym instytucie naukowym – dyrektor tego instytutu.

Doktoranci, którzy rozpoczęli stacjonarne studia doktoranckie przed rokiem akademickim 2019/2020 mogą otrzymywać także zwiększenie stypendium doktoranckiego na zasadach dotychczasowych. Doktoranci zachowują prawo do wskazanych świadczeń do ukończeniu studiów, jednakże nie dłużej niż do terminu wygaszenia studiów doktoranckich.

Doktoranci, którzy rozpoczęli studia doktoranckie przed rokiem akademickim 2019/2020, mogą ubiegać się także o stypendia ministra dla wybitnych młodych naukowców.

Kredyty studenckie

Doktoranci, którzy nie ukończyli 35 roku życia mają możliwość ubiegania się o kredyt studencki. Jest on udzielany na okres kształcenia w szkole doktorskiej tylko raz, nie dłużej niż na 4 lata. Do doktorantów stosuje się odpowiednio przepisy o kredytach dla studentów. Określają one przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie studenta z roku poprzedzającego rok złożenia wniosku, który uprawnia do otrzymania kredytu. Wysokość dochodu, która uprawnia do otrzymania kredytu w danym roku akademickim, ogłaszana jest przez Ministra w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej.

Kredyt studencki jest wypłacany w miesięcznych transzach przez okres do 10 miesięcy roku akademickiego, z wyłączeniem okresów urlopów od zajęć lub innych przerw.

Kwestie dotyczące spłaty kredytu, zawieszenia spłaty oraz jego ewentualnego umorzenia określone zostały w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Warto podkreślić, iż kredyt studencki może być umorzony częściowo m.in. w przypadku wyróżniającego wyniku ukończenia studiów przez kredytobiorcę.

Kredyt studencki jest udzielany przez bank lub spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową, które zawarły z Bankiem Gospodarstwa Krajowego umowę określającą zasady korzystania ze środków Funduszu Kredytów Studenckich.

Doktoranci, którzy rozpoczęli studia doktoranckie przed rokiem akademickim 2019/2020, także mogą ubiegać się o kredyt studencki. Podkreślić należy, iż kredyt jest udzielany na okres studiów doktoranckich, nie dłuższy jednak niż 4 lata.

Szczegółowe informacje odnośnie kredytów znajdują się na stronie:

<https://www.gov.pl/web/nauka/informacja-o-kredytach-studenckich-doktoranckich>

5. Postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora – nowe zasady

Uprawnienie do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie posiada uczelnia, instytut PAN, instytut badawczy albo instytut międzynarodowy w dyscyplinie, w której posiada kategorię naukową A+, A albo B+. Stopień doktora może być nadany w dyscyplinie również wspólnie przez podmioty doktoryzujące w dyscyplinie, w której każde posiada kategorię naukową A+, A albo B+, w tym z udziałem podmiotów zagranicznych posiadających uprawnienia do nadawania stopnia doktora w zakresie dyscypliny, w której nadawany jest stopień. Zasady współpracy określa umowa zawarta w formie pisemnej.

W postępowaniach w sprawie nadania stopnia, w zakresie nieuregulowanym w ustawie prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu Postępowania Administracyjnego.

Stopień doktora nadaje się osobie, która:

1. Posiada tytuł zawodowy magistra, magistra inżyniera albo równorzędny lub posiada dyplom, o którym mowa w art. 326 ust. 2 pkt 2 lub art. 327 ust. 2 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, dający prawo do ubiegania się o nadanie stopnia doktora w państwie, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa uczelnia, która go wydała. Wskazać należy jednak, iż w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych najwyższą jakością osiągnięć naukowych, stopień doktora można nadać osobie niespełniającej tych wymagań, która jest absolwentem studiów pierwszego stopnia lub studentem, który ukończył trzeci rok jednolitych studiów magisterskich. Taka osoba po nadaniu stopnia doktora uzyskuje równocześnie wykształcenie wyższe;
2. Uzyskała efekty uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 8 Polskiej Ramy Kwalifikacji, przy czym efekty uczenia się w zakresie znajomości nowożytnego języka obcego są potwierdzone certyfikatem lub

dypłomem ukończenia studiów, poświadczającymi znajomość tego języka na poziomie biegłości językowej co najmniej B2;

3. Posiada w dorobku co najmniej:

- 1) jeden artykuł naukowy opublikowany w czasopiśmie naukowym lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowej, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, lub
- 2) jedną monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, albo rozdział w takiej monografii, lub
- 3) dzieło artystyczne o istotnym znaczeniu;

4. Przedstawiła i obroniła rozprawę doktorską;

Opieka naukowa nad przygotowaniem rozprawy doktorskiej jest sprawowana przez promotora lub promotorów albo przez promotora i promotora pomocniczego. Zgodnie z definicją rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Za przedmiot rozprawy doktorskiej uważa się oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne. Wskazać należy także, iż rozprawę doktorską może stanowić praca pisemna, w tym monografia naukowa, zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie artykułów naukowych, praca projektowa, konstrukcyjna, technologiczna, wdrożeniowa lub artystyczna, a także samodzielna i wyodrębniona część pracy zbiorowej. Do rozprawy doktorskiej dołącza się streszczenie w języku angielskim, a do rozprawy doktorskiej przygotowanej w języku obcym również streszczenie w języku polskim. W przypadku gdy rozprawa doktorska nie jest pracą pisemną, dołącza się opis w językach polskim i angielskim.

Podmiot doktoryzujący ma obowiązek udostępnienia w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej rozprawę doktorską będącą pracą pisemną wraz z jej streszczeniem albo opis rozprawy doktorskiej niebędącej pracą pisemną oraz recenzje nie później niż 30 dni przed wyznaczonym dniem obrony rozprawy doktorskiej. W przypadku rozprawy doktorskiej, której przedmiot jest objęty tajemnicą prawnie chronioną, udostępnia się tylko recenzje z wyłączeniem treści objętych tą tajemnicą. Rozprawę doktorską, która jest pracą pisemną, podmiot doktoryzujący sprawdza z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego.

5. Spełniła inne wymagania określone przez podmiot doktoryzujący.

Postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora wszczynane jest na wniosek osoby spełniającej powyższe wymagania wskazane w pkt. 1 - 3. Do wniosku dołącza się rozprawę doktorską wraz z pozytywną opinią promotora lub promotorów.

W postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora wyznacza się 3 recenzentów spośród osób niebędących pracownikami podmiotu doktoryzującego oraz uczelni, instytutu PAN, instytutu badawczego, instytutu międzynarodowego, Centrum Łukasiewicz albo instytutu Sieci Łukasiewicz, których pracownikiem jest osoba ubiegająca się o stopień doktora. Recenzenci mają obowiązek sporządzenia recenzji rozprawy doktorskiej w terminie 2 miesięcy od dnia jej doręczenia. Szczegółowe wymagania dotyczące promotorów i recenzentów określa ustawa. Do obrony rozprawy doktorskiej może być dopuszczona osoba, która uzyskała pozytywne recenzje od co najmniej 2 recenzentów. Na postanowienie o odmowie dopuszczenia do obrony przysługuje zażalenie do Rady Doskonałości Naukowej.

Czynności w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora może dokonywać komisja powołana przez organ prowadzący postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora.

Senat albo rada naukowa określa sposób postępowania w sprawie nadania stopnia doktora, w szczególności:

- 1) sposób wyznaczania i zmiany promotora, promotorów lub promotora pomocniczego;
- 2) zasady ustalania wysokości opłaty za postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora w trybie eksternistycznym oraz zwalniania z tej opłaty;
- 3) tryb złożenia rozprawy doktorskiej;
- 4) tryb powoływania oraz zakres czynności komisji;
- 5) sposób wyznaczania recenzentów;

- 6) sposób weryfikacji efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 8 PRK w przypadku osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora w trybie eksternistycznym;
- 7) sposób weryfikacji spełnienia wymagania dotyczącego dorobku, w przypadku publikacji wieloautorskich.

Wskazać należy także, iż senat albo rada naukowa może określić własne wymagania lub dodatkowe warunki dopuszczenia do obrony.

Obrona rozprawy doktorskiej może być przeprowadzona poza siedzibą podmiotu doktoryzującego przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, zapewniających w szczególności:

1. transmisję obrony w czasie rzeczywistym między jej uczestnikami,
2. wielostronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której uczestnicy obrony mogą wypowiadać się w jej toku (z zachowaniem niezbędnych zasad bezpieczeństwa).

W zakresie kosztów postępowania o nadanie stopnia doktora wskazać należy, iż opłaty nie pobiera się w uczelni, instytucie PAN, instytucie badawczym lub instytucie międzynarodowym od osoby ubiegającej się o stopień doktora, która złożyła rozprawę doktorską przygotowaną w ramach kształcenia w szkole doktorskiej prowadzonej: 1) przez ten podmiot albo 2) przez ten podmiot wspólnie z innym podmiotem albo z innymi podmiotami, na podstawie art. 198 ust. 5 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (przepis w brzmieniu od 1 października 2023 r.). W stosunku do osób, które rozpoczęły studia doktoranckie przed rokiem akademickim 2019/2020 przepis ten stosuje się odpowiednio. W przypadku nauczyciela akademickiego albo pracownika naukowego, koszty postępowania ponosi zatrudniająca go uczelnia, instytut PAN, instytut badawczy lub instytut międzynarodowy. W pozostałych przypadkach wnosi się opłatę za postępowanie. Wskazać należy jednak, iż w uzasadnionych przypadkach rektor, dyrektor instytutu PAN, dyrektor

instytutu badawczego lub dyrektor instytutu międzynarodowego może zwolnić z opłaty w całości lub w części. Wysokość opłaty nie może przekraczać kosztów postępowania, uwzględniających w szczególności koszty wynagrodzeń promotora lub promotorów, promotora pomocniczego i recenzentów.

Osoba, której nadano stopień doktora otrzymuje dyplom doktorski oraz odpis tego dyplomu. Na wniosek tej osoby wydaje się odpis dyplomu w języku angielskim, francuskim, hiszpańskim, niemieckim, rosyjskim lub łacinie. W razie potrzeby dyplomy doktorskie oraz ich duplikaty i odpisy, przeznaczone do obrotu prawnego z zagranicą, są uwierzytelniane na wniosek zainteresowanego przez dyrektora NAWA - w przypadku stopni nadanych przez uczelnię, Prezesa PAN - w przypadku stopni nadanych przez instytuty PAN oraz przez instytuty międzynarodowe lub ministra nadzorującego instytut badawczy - w przypadku stopni nadanych przez instytuty badawcze. Za uwierzytelnienie pobierana jest opłata.

Od decyzji o odmowie nadania stopnia doktora przysługuje odwołanie do Rady Doskonałości Naukowej w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji.

6. Postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora – stare zasady

Przewody doktorskie wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce są przeprowadzane na zasadach, które obowiązywały przed wejściem w życie zmian.

7. Programy i konkursy grantowe

Doktoranci uprawnieni są do ubiegania się o granty naukowe i badawcze. Wskazać należy w szczególności na konkursy Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, Narodowego Centrum Nauki, Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Więcej informacji o grantach naukowych i badawczych znajdziesz w zakładce **GRANTY**.

8. Samorząd doktorantów i organizacje doktoranckie

Samorząd Doktorantów opiniuje wiele aktów związanych z funkcjonowaniem uczelni. Wskazać należy na kryteria oceny okresowej dla poszczególnych grup pracowników i rodzajów stanowisk oraz tryb i podmiot dokonujący oceny okresowej, czy też program kształcenia w szkole doktorskiej.

Uzgodnienia z Samorzędem Doktorantów wymaga Regulamin szkoły doktorskiej. Jeżeli w ciągu 3 miesięcy od uchwalenia regulaminu senat albo rada naukowa i samorząd doktorantów nie dojdą do porozumienia w sprawie jego treści, regulamin wchodzi w życie na mocy uchwały senatu albo rady naukowej, podjętej większością co najmniej 2/3 głosów statutowego składu tych organów.

Doktoranci wchodzi w skład organów kolegialnych uczelni. W senacie publicznej uczelni akademickiej studenci i doktoranci stanowią nie mniej niż 20% składu tego gremium. Liczbę studentów i doktorantów ustala się proporcjonalnie do liczebności obu tych grup w uczelni. Z zastrzeżeniem, iż każda z tych grup jest reprezentowana przez co najmniej jednego przedstawiciela. Tryb wyboru oraz czas trwania członkostwa w senacie z regulamin samorządu doktorantów. Posiadanie swoich przedstawicieli jest bardzo istotne zważywszy na to, iż do zadań senatu należy m.in. ustalanie programów kształcenia w szkołach doktorskich.

Doktoranci wchodzi także w skład kolegium elektorów w uczelni publicznej. Podobnie, jak w przypadku reprezentacji w senacie - studenci i doktoranci stanowią nie mniej niż 20% składu tego organu. Liczbę studentów i doktorantów ustala się proporcjonalnie do liczebności obu tych grup w uczelni. Z zastrzeżeniem, iż każda z tych grup jest reprezentowana przez co najmniej jednego przedstawiciela. Tryb powołania doktorantów do kolegium elektorów oraz czas trwania ich członkostwa w kolegium określa regulamin samorządu doktorantów.

Doktoranci mają także bardzo istotną rolę w zakresie powołania osoby do pełnienia funkcji kierowniczej, do której zakresu obowiązków należą sprawy doktorantów. Powołanie takiej osoby wymaga uzgodnienia z samorządem doktorantów. Niezajęcie stanowiska przez samorząd w terminie wskazanym w statucie uważa się za wyrażenie zgody.

W zakresie działalności organizacji zrzeszających doktorantów istotną kwestią jest posiadanie środków finansowych, pozwalających na realizację projektów naukowych, badawczych oraz integracyjnych środowisko akademickie. Zgodnie z ustawą regulującą obszar szkolnictwa wyższego i nauki uczelnia może przeznaczać środki na realizację działań uczelnianych organizacji studenckich i działających w uczelni stowarzyszeń zrzeszających wyłącznie studentów lub studentów, doktorantów i pracowników uczelni. Podmioty te przedstawiają uczelni sprawozdanie z wykorzystania środków otrzymanych w danym roku akademickim.

9. Krajowa Reprezentacja Doktorantów

Krajowa Reprezentacja Doktorantów jest organem przedstawicielskim sektora szkolnictwa wyższego, która reprezentuje ogół doktorantów w Rzeczypospolitej Polskiej. Tworzą ją przedstawiciele samorządów doktorantów. Organizacja ta ma prawo do wyrażania opinii i przedstawiania wniosków w sprawach dotyczących ogółu doktorantów, w tym do opiniowania projektów aktów normatywnych ich dotyczących.

W swojej statutowej działalności KRD posiada prawo w szczególności do:

- reprezentowania i promowanie środowiska doktorantów, a także jego potrzeb edukacyjnych, socjalnych, ekonomicznych i kulturalnych,
- wyrażania opinii i przedstawianie wniosków w sprawach dotyczących ogółu doktorantów, w tym opiniowanie projektów aktów normatywnych,
- ochrony praw i interesów doktorantów w kraju oraz polskich doktorantów za granicą,
- dbanie o podnoszenie jakości kształcenia doktorantów, wspierania i promowania samorządności doktorantów
- kreowania i promowania w środowisku doktoranckim postaw nastawionych na aktywne współdziałanie w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,
- identyfikacji i znoszenia barier w rozwoju naukowym, kulturalnym i sportowym doktorantów,
- podnoszenia wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wśród doktorantów przez działalność informacyjną, naukową i kulturalną w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki, edukacji, oświaty, wychowania i kultury fizycznej,
- wspierania mobilności doktorantów, prowadzenia działalności upowszechniającej naukę.

Szczegółowe informacje znajdują się na stronie:

www.krd.edu.pl

10. Rzecznik Praw Doktoranta

Przy Krajowej Reprezentacji Doktorantów działa Rzecznik Praw Doktoranta. Jest to organ, który stoi na straży praw doktoranta, bada sygnały o podejrzeniu naruszenia praw doktorantów oraz podejmuje interwencje w razie stwierdzenia zaistnienia takich naruszeń.

Wśród działań Rzecznika wskazuje się m.in. podejmowanie mediacji i działań wyjaśniających w sprawach indywidualnych, monitorowanie i wspieranie przestrzegania praw doktoranta, opracowywanie i wydawanie sprawozdań i zaleceń w zakresie problemów z przestrzeganiem praw doktorantów, organizowanie kampanii informacyjnych. Należy wskazać, iż pomoc prawna ze strony Rzecznika Praw Doktoranta jest nieodpłatna.

Kontakt:

rzecznik@krd.edu.pl

11. Branżowe i lokalne porozumienia doktorantów

W Polsce funkcjonują lokalne i branżowe porozumienia doktorantów. Wśród branżowych porozumień wskazać należy na:

- Doktoranckie Forum Uniwersytetów Polskich – DFUP,
- Ogólnopolskie Porozumienie Doktorantów Akademii Wychowania Fizycznego – OPD AWF,
- Porozumienie Doktorantów Nauk Humanistycznych i Społecznych – PDNHiS,
- Porozumienie Doktorantów Uczelni Przyrodniczych – PDUP,
- Porozumienie Doktorantów Uczelni Technicznych – PDUT,
- Rada Samorządu Doktorantów Polskiej Akademii Nauk – RSD PAN,
- Doktoranckie Forum Uczelni Medycznych – DFUM

Lokalne porozumienia doktorantów to:

- Lubelskie Porozumienie Doktorantów,
- Łódzkie Porozumienie Doktorantów,
- Porozumienie Doktorantów Uczelni Krakowskich – PDUK,
- Porozumienie Doktorantów Uczelni Wrocławskich – PDUW,
- Poznańskie Porozumienie Doktorantów – PPD,
- Śląskie Porozumienie Doktorantów- ŚPD,
- Trójmiejskie Porozumienie Doktorantów- TPD,
- Warszawskie Porozumienie Doktorantów – WPD.

Więcej informacji:

<https://krd.edu.pl/o-nas/porozumienia/>

12. Rada młodych naukowców

Rada Młodych Naukowców jest organem doradczym Ministra Nauki i Edukacji, promującym rozwiązania wspierające rozwój kariery młodych badaczy w Polsce.

Wśród zadań tego organu wymienia się m.in.:

- identyfikowanie istniejących i przyszłych barier rozwoju kariery młodych naukowców,
- przygotowywanie rekomendacji dotyczących instrumentów wspomagania kariery młodych naukowców,
- przybliżanie młodym naukowcom mechanizmów finansowania nauki,
- wspieranie kontaktów młodych naukowców z przedstawicielami środowisk gospodarczych oraz instytucji wdrażających innowacyjne rozwiązania w nauce
- wdrożenie postanowień Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu Postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych w jednostkach naukowych.

Więcej informacji:

<http://rmn.org.pl/>

13. Tryb eksternistyczny

Zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce możliwe jest przygotowanie rozprawy doktorskiej również w trybie eksternistycznym.

Osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora w trybie eksternistycznym przed wszczęciem postępowania składa wnioski o wyznaczenie promotora lub promotorów albo promotora i promotora pomocniczego. Promotor lub promotorzy sporządzają opinię o rozprawie doktorskiej przygotowanej w trybie eksternistycznym w terminie 2 miesięcy od dnia jej przekazania do zaopiniowania.

Nowelizacja ustawy wprowadziła nowe uprawnienia dla osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora w trybie eksternistycznym. Osoby, którym wyznaczono promotora lub promotorów albo promotora i promotora pomocniczego mogą ubiegać się o stypendia przyznawane przez jednostki samorządu terytorialnego oraz stypendia za wyniki w nauce lub w sporcie przyznawane przez osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną.

Ważne jest to, że senat albo rada naukowa określa w drodze uchwały warunki korzystania z infrastruktury badawczej i informatycznej podmiotu doktoryzującego przez osoby przygotowujące rozprawę doktorską w trybie eksternistycznym.

Osoba, która ubiega się o nadanie stopnia doktora w trybie eksternistycznym, wnosi opłatę za przeprowadzenie postępowania w tej sprawie. Wysokość opłaty nie może jednak przekraczać kosztów postępowania, uwzględniających w szczególności koszty wynagrodzeń promotora lub promotora pomocniczego i recenzentów. Jak wskazano powyżej w przypadku nauczyciela akademickiego albo pracownika naukowego, koszty postępowania ponosi zatrudniająca go uczelnia, instytut PAN, instytut badawczy lub instytut międzynarodowy. Ponadto w uzasadnionych

przypadkach rektor, dyrektor instytutu PAN, dyrektor instytutu badawczego lub dyrektor instytutu międzynarodowego może zwolnić z opłaty w całości lub w części.

14. Doktorat wdrożeniowy

Alternatywną ścieżką, która umożliwia uzyskanie stopnia naukowego doktora jest doktorat wdrożeniowy.

Ministerstwo Edukacji i Nauki prowadzi program pn. „Doktorat wdrożeniowy”.

Przedmiotem programu jest tworzenie warunków do rozwoju współpracy podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki z otoczeniem społeczno-gospodarczym, prowadzonej w ramach szkół doktorskich i polegającej na kształceniu doktorantów we współpracy z zatrudniającymi ich przedsiębiorcami albo innymi podmiotami, której efektem będzie wdrażanie w tych podmiotach wyników prowadzonej przez doktorantów działalności naukowej.

Na program składają się obecnie trzy moduły:

Doktorat wdrożeniowy I – w ramach którego jest wspierane przygotowywanie rozpraw doktorskich przez doktorantów prowadzących działalność naukową w zakresie innym niż określony poniżej.

Doktorat wdrożeniowy II – sztuczna inteligencja i technologie kwantowe – w ramach którego jest wspierane przygotowywanie rozpraw doktorskich przez doktorantów prowadzących działalność naukową w zakresie wykorzystania sztucznej inteligencji oraz technologii kwantowych w procesach technologicznych lub społecznych, w tym związanych z cyberbezpieczeństwem.

Doktorat wdrożeniowy III – metrologia – w ramach którego jest wspierane przygotowywanie rozpraw doktorskich przez doktorantów prowadzących działalność naukową w zakresie wykorzystania metrologii w procesach technologicznych i społecznych, w tym związanych z rozwojem technologii cyfrowych oraz najnowszych technologii w obszarach zdrowia, środowiska, energii i zaawansowanych technik pomiarowych.

Wśród korzyści dla doktoranta z udziału w programie wymienia się:

- podwójne wynagrodzenie – stypendium z Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz pensję za pracę w danym przedsiębiorstwie,
- wyższe zarobki w przyszłości,
- większe wsparcie merytoryczne.

Jest to również bardzo korzystne dla podmiotów z otoczenia społeczno-gospodarczego oraz uczelni.

Więcej informacji:

<https://studia.gov.pl/doktoranci/doktoraty-wdrozeniowe/>

<https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/projekt-doktorat-wdrozeniowy>

<https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/projekt-doktorat-wdrozeniowy>

15. Podsumowanie

W Poradniku Doktoranta wyjaśnione zostały najważniejsze kwestie odnoszące się zarówno do doktorantów kształcących się w szkole doktorskiej, jak i na studiach doktoranckich.

Zachęcamy również Państwa do skorzystania z informacji zawartych w zakładkach:

- Aktualności, gdzie znajdziecie Państwo informacje dotyczące spraw doktorantów związanych zarówno z rozwojem naukowym, jak i osobistym.
- Granty, gdzie publikowane są aktualne konkursy grantowe, skierowane dla osób rozpoczynających swoją karierę naukową a także tych, którzy mają już większe doświadczenie w prowadzeniu projektów badawczych.
- Konferencje, gdzie przedstawiona została w przejrzysty sposób (uszeregowana dziedzinami naukowymi) lista konferencji organizowanych na terenie Polski.
- Oferty stażowe, gdzie zawarta została zostanie lista obecnych rekrutacji stażowych usystematyzowanych według dziedzin naukowych.
- Przyszły doktorant z informacjami dla studentów ostatnich lat studiów, które planują rozpoczęcie kariery naukowej w szkołach doktorskich.
- Announcements where announcements relevant to doctoral and final year students have been published.
- FAQ, gdzie zostały opublikowane najczęściej zadawane pytania wraz z odpowiedziami.
- SZKOLENIA, gdzie publikowane są informacje o aktualnie prowadzonych szkoleniach i warsztatach.
- DOKTORANCI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, gdzie zostały opublikowane informacje istotne z punktu widzenia doktorantów z niepełnosprawnościami.
- PhD Students from abroad, gdzie zostały opublikowane informacje istotne z punktu widzenia doktorantów zagranicznych.
- Popularyzacja nauki, gdzie znajdą Państwo informacje dla popularyzatorów nauki.

Z doktoranckim pozdrowieniem

Założyciele portalu eDoktorant

Poradnik Doktoranta został opracowany na podstawie:

- Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,
- Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,
- Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne doktorantów – poradnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia z dnia 26 kwietnia 2023 r. o ustanowieniu programu pod nazwą „Doktorat wdrożeniowy 2023” i naborze wniosków,
- Przewodnika po Systemie Szkolnictwa Wyższego i Nauki,
- Informacji pochodzących ze strony www.krd.edu.pl,
- Informacji pochodzących ze strony www.nauka.gov.pl,
- Informacji pochodzących ze strony www.rmn.org.pl.